

LEGĂTURA INDISOLUBILĂ DINTRE REPUTAȚIA PROFESIONALĂ A UNUI MAGISTRAT ȘI GRADUL SĂU PROFESIONAL

Judecător dr. **Ion Popa**, Curtea de Apel București

Abstract

Article tackles two aspects which are apparently different, but in reality they are very closely related, namely the professional reputation of a magistrate in relation to his/her professional degree, on the one hand, and legal side slipping of the Romanian judicial system, which allows a prosecutor magistrate to function in units above his professional degree.

This article looks and analyses both the position of the Superior Council of Magistracy and the jurisprudence of the Supreme Court in this matter, and also the vulnerabilities that this side slipping generates not only for the human resources policy of the prosecutor units, but also to the lawfulness of acts issued by those in the mentioned situations.

This article is in favour of removing legal standards and customs which allows such side slipping.

Keywords: *professional reputation of a magistrate; professional degree; human resources policy; Romanian judicial system.*

În cursul lunii septembrie 2015, un demnitar de rang înalt al României reclama public lipsa de profesionalism a unui procuror din cadrul structurii centrale a Direcției Naționale Anticorupție. Afirmația fusese lansată în contextul în care demnitarul era cercetat de către respectivul procuror pentru săvârșirea unor fapte penale. Finalizând cercetările, procurorul de caz a dispus trimiterea în judecată a demnitarului, fapt ce a prilejuit din partea celui trimis în judecată formularea acuzei de neprofesionalism la adresa procurorului. Trebuie să mai precizăm că, reacționând la afirmația demnitarului cercetat penal și trimis în judecată, toți procurorii Direcției Naționale Anticorupție au solicitat în solidar Consiliului Superior al Magistraturii, în cadrul unei adunări generale, să fie apărată reputația nu doar a procurorului vizat, ci și a independenței instituției și a sistemului judiciar în general, motivat de faptul că afirmațiile celui cercetat „pun la îndoială obiectivitatea cu care sunt instrumentate dosarele penale,... probitatea morală și

profesională a procurorilor..., precum și independența sistemului judiciar". Cererea de apărare a reputației a fost transmisă Inspecției Judiciare de pe lângă Consiliul Superior al Magistraturii, instituții competente potrivit legii să soluționeze astfel de solicitări.

Nu ne vom referi aici nici la principiile generale pe baza cărora Inspecția Judiciară soluționează cererile de apărare a reputației de natura celei de mai sus și nici la practica în domeniu a Plenului C.S.M. Ceea ce vrem să subliniem prin prezenta expunere, așa cum de altfel am semnalat și prin lucrări anterioare, este riscul de vulnerabilitate al activității unor segmente din sistemul parchetelor românești, risc legalizat prin adoptarea Legii nr. 247/2005, dar asumat cutumiar și anterior adoptării acestei legi și care vizează activitatea unor procurori la unități superioare gradului lor profesional.

1. Prin Legea nr. 247/2005 a fost modificată Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, fiind reglementată expres o modalitate nenumită¹ de deplasare administrativă a unor procurori de la nivelul cel mai de jos al ierarhiei profesionale, parchetele de pe lângă judecătorii, la cel mai înalt nivel al ierarhiei, în cadrul Parchetului General și al structurilor specializate din cadrul acestuia, D.N.A. și respectiv D.I.I.C.O.T., doar pe baza unui singular și, evident, subiectiv interviu. Faptul că nu există niciun fel de criterii obiective sau măcar niște pretexte formale care să justifice de ce dintre cei de la parchetele inferioare sunt selectați pentru „teleportare” unii și nu alții, nu ar fi cel mai grav aspect. Cea mai gravă anomalie o constituie faptul că această procedură contravine Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, lege care reglementează imperativ și neechivoc singura modalitate de promovare a procurorilor de la parchetele inferioare către cele de la vârful ierarhiei și anume prin examene concurențiale pentru fiecare treaptă de evoluție – tribunal, curte de apel, parchet general.

Confruntat în timp cu situația de mai sus, Consiliul Superior al Magistraturii a decis că procurorii aflați într-o atare ipostază, *au dreptul* să își desfășoare activitatea la acel nivel, în sensul validității actelor întocmite de aceștia², dar nu dobândesc gradul profesional al nivelului la care au fost teleportați. Instanța supremă a decis chiar mai mult, prin decizii de speță, că teleportații au dobândit cu ocazia teleportării chiar și gradul profesional al unității de parchet la care au ajuns, apreciind probabil ca inutile examenele concurențiale impuse de legiuitor prin Legea

¹ Am folosit această noțiune pentru că niciuna dintre formele recunoscute și reglementate legal în materia deplasării magistraților de la o unitate la alta (delegare, detașare, transfer, promovare, sancțiune), nu este aplicabilă. În lucrări anterioare am numit această deplasare drept „teleportare”, având în vedere deplasarea instantanee a procurorului de la o unitate de bază direct la cea de vârf.

² Acesta este încă unul dintre multele exemple în care Consiliul Superior al Magistraturii a decis într-un domeniu în care nu avea nicio competență, nefiind necesar să mai argumentăm că singura în măsură să aprecieze asupra legalității/nelegalității actelor întocmite de procurori/judecători în exercițiul funcției lor este instanța de judecată.

nr. 303/2004. Chestiunea a fost clarificată normativ prin O.U.G. nr. 56/2009, normă ce a stabilit că la finalul teleportării, cel în cauză revine la nivelul de la care a plecat și că stagiul la o unitate superioară nu îi conferă și gradul profesional corespunzător acelei unități superioare³.

Revenind la speța inițială vom constata că ne aflăm în fața unei situații în care o persoană cercetată a acuzat de neprofesionalism un procuror teleportat în condițiile de mai sus. Problema care se pune este de a ști dacă acelui procuror i-a fost astfel afectată reputația profesională sau nu. Consiliul Superior al Magistraturii a zis că *da*⁴, părerea noastră, din perspectiva temei de față, este că *nu*.

Cu siguranță că acuze de neprofesionalism nemotivate sau cu scop mediatic ori de presiune publică adresate unui magistrat se impune a fi sancționate, chiar și formal, prin procedurile și de către instituțiile abilitate legal în acest sens, iar eventuale manifestări de solidaritate cu cel defăimat sunt nu doar binevenite, ci chiar recomandabile.

În speța de mai sus însă, acuza de neprofesionalism chiar avea acoperire pentru că procurorul în cauză nu putea justifica prin prisma evoluției sale profesionale certificată prin examenele concurențiale prevăzute de Legea nr. 303/2004 decât nivelul profesional de bază, nu și pe cel de la vârful ierarhiei parchetelor și unde, conjunctural, își desfășura activitatea pentru care a fost „defăimat”. În acest context, „defăimarea” capătă o cu totul altă conotație și apare ca fiind justificată. Nu te poți supăra pe cineva care îți spune că nu ești licean în condițiile în care tu ești doar elev de gimnaziu și nu te poți simți jignit că nu ești considerat a fi academician, dacă nici nu ești, chiar dacă întâmplător, te afli în vizită pe la liceu sau academie, ori desfășori conjunctural activități pe la acele instituții⁵.

2. Este important de precizat că deplasarea administrativă a procurorilor la unități superioare gradului lor profesional, nu constituie o noutate în sistemul parchetelor, fiind acceptată cutumiar și anterior anului 2005, în principal sub forma delegării procurorilor, inclusiv în funcții de conducere. Nu vom insista asupra acestui mecanism de delegare, subliniind doar că și în această ipoteză cel delegat ar trebui să îndeplinească toate exigențele impuse unui procuror prin legea statutului pentru a promova la o unitate superioară, inclusiv, sau mai ales, deținerea gradului profesional corespunzător unității la care este delegat procurorul. Din păcate, nu doar Ministerul Public, ci și C.S.M.-ul au acceptat/provocat sub denumirea de *delegare*, derapaje de la exigențele legii statutului, considerând, în esență, că cel delegat (inclusiv în funcții de conducere), nu trebuie să îndeplinească aceleași

³ A se vedea, în acest sens, ample referiri documentate în I. Popa, *Consiliul Superior al Magistraturii de la succes instituțional la eșec funcțional*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 135-141.

⁴ A se vedea ședința Plenului Consiliului Superior al Magistraturii din 6 octombrie 2015.

⁵ Criteriul gradului profesional, condiție prealabilă exercitării unei anumite funcții, este întâlnit chiar și în lumea sportului unde, de exemplu, nu poate fi numită în funcția de antrenor al unei echipe de liga I, decât acea persoană care a obținut licența PRO.

condiții pentru ocuparea temporară a unui post în ierarhie cu cel numit/promovat definitiv sau pe mandat, în acel post.

Reiterăm⁶ o situație nu doar stânjenitoare, ci și nelegală în sensul practicii de mai sus a celor două instituții, în care un procuror a fost *delegat* în funcția de conducere vacantă a parchetului la care își desfășura activitatea, prin hotărâre a C.S.M. Ulterior, funcția a fost scoasă la concurs, iar procurorul delegat și-a depus candidatura pentru ocuparea pe un mandat a acelei funcții, pe care o exercita *deja* prin delegare. Candidatura i-a fost respinsă pentru că nu îndeplinea condiția de vechime cerută de legea statutului pentru ocuparea acelei funcții, nemulțumirea procurorului fiind justificată, în sensul că dacă a putut exercita funcția ca delegat, de ce nu o mai poate exercita ca definitiv? Speța evidențiază în mod cert o nelegalitate: fie a primei decizii, prin care procurorul a fost delegat să exercite acte de competența șefului de parchet fără să îndeplinească însă una dintre condițiile cerute pentru exercitarea acelei competențe și anume vechimea în profesie, fie a celei de a doua decizii, de respingere a candidaturii, în condițiile în care inițial procurorului i s-a recunoscut dreptul de a exercita temporar acea funcție.

Am amintit în contextul temei de față despre această modalitate de delegare pentru că deși cele două modalități de lucru – delegare, teleportare – sunt diferite, în sensul că delegarea, chiar greșit înțeleasă și prost aplicată, constituie totuși o instituție de dreptul muncii bine definită, spre deosebire de teleportare care nu se știe ce este, au în comun efectul produs și anume exercitarea unor competențe superioare în ierarhia profesiei de către o persoană care nu este îndreptățită, prin prisma gradului profesional deținut, să le exercite.

Menținerea și în prezent a confuziei conceptuale privind instituția delegării, dar și a acestei modalități nedefinite (dar reglementată legal, totuși) de deplasare ierarhică a unui procuror constituie în opinia noastră anomalii sistemice, creează riscuri și vulnerabilități atât în planul resursei umane, cât și al activității instituțiilor vizate, sub mai multe aspecte cum vom arăta în continuare⁷ și tocmai de aceea se impune a fi reconsiderate, în sensul înlăturării⁸.

Sub un prim aspect, semnalăm riscul (materializat deja), al coliziunii decizionale instituționale. Amintim aici o hotărâre a C.S.M. de numire a unui procuror în funcția de conducător al unui parchet teritorial pe un mandat de trei ani, hotărâre golită de conținut printr-un ordin al procurorului general care îl delega pe același procuror, în timpul mandatului dat de Consiliu, într-o altă funcție, din

⁶ Speța a fost analizată în detaliu în I. Popa, *op. cit.*, p. 179-182.

⁷ Unele dintre aspectele ce constituie riscuri și/sau vulnerabilități au mai fost analizate în lucrări anterioare, în contexte diferite însă, fiind amintite aici în sinteză.

⁸ În baza unei alte anomalii legislative promovate tot prin Legea nr. 247/2005, judecătorii de tribunal puteau promova direct la instanța supremă, fără a mai fi necesar să obțină gradul de curte de apel, prevedere care a generat situații cel puțin ciudate în care judecători de tribunal care nu reușiseră să promoveze examenul concurențial pentru curtea de apel, au fost promovați de Plenul C.S.M., pe bază de interviu, la instanța supremă. Anomalia a fost înlăturată de data aceasta prin O.U.G. nr. 81/2012.

cadrul Parchetului General, fără a ține cont de faptul că respectivul procuror se afla sub puterea unei hotărâri a C.S.M. care îl obliga să își desfășoare activitatea într-o anume unitate de parchet și nu în alta⁹.

Sub un al doilea aspect, cel al legalității-nelegalității actelor întocmite de un procuror aflat în una dintre situațiile de mai sus, vom apela la un exercițiu analogic bazat pe identitatea practic de statut a judecătorilor și procurorilor. Legea nr. 303/2004 nu interzice expres decât *detașarea* judecătorilor și procurorilor la unități superioare gradului lor profesional¹⁰. Cu privire la *delegare* și *transfer*, legea nu cuprinde o astfel de interdicție expresă, astfel încât, teoretic, un judecător cu grad profesional de judecătorie ar putea fi transferat sau delegat la o instanță de grad superior, inclusiv instanța supremă. În aceste condiții se pune întrebarea dacă hotărârile pronunțate de un astfel de judecător la instanța superioară unde a fost delegat/transferat sunt sau nu legale. Dacă acceptăm că actele întocmite de un procuror aflat într-o situație identică sunt legale, așa cum a apreciat Consiliul Superior al Magistraturii, atunci rezultă logic că și hotărârile pronunțate de judecător în condițiile de mai sus sunt la fel de legale. Dacă însă răspunsul este *nu*, atunci va trebui să acceptăm că răspunsul este *nu* pentru ambele ipoteze de lucru și nu doar pentru una dintre ele, neavând niciun argument dimpotrivă¹¹.

Sub un al treilea aspect semnalăm vulnerabilitatea personală a celui delegat/teleportat. Ascensiunea bruscă în ierarhie, marcată de un salariu de trei-patru ori mai mare în noul post la nivel central, de un standard superior de relaționare profesională, facilități de cazare, transport, bonusuri, etc., este decisă unipersonal și subiectiv de procurorul general(ori procurorul șef al D.I.I.C.O.T. sau D.N.A.) și poate fi urmată, pentru că nu există garanții legale de stabilitate, de perspectiva revenirii oricând la nivelul de bază, printr-o decizie la fel de bruscă și subiectivă precum cea de urcare¹². Acest traseu brusc ascendent, însoțit de beneficiile arătate nesperate și nevisate de un începător, obținute „peste rând” prin eludarea examenelor de promovare impuse de legea statutului, creează inevitabil un sentiment de îndatorare¹³ a celui privilegiat față de cel/cei ce l-au privilegiat. Acest sentiment aproape firesc și de neevitat în condițiile date, coroborat cu perspectiva permanentă a unui traseu brusc descendent, însoțit la rândul-i de

⁹ Situația este similară cu cea în care un procuror este numit într-o funcție prin decret al Președintelui României, iar ulterior, în timpul mandatului dat de Președinte, același procuror este delegat prin ordin al procurorului general într-o cu totul altă funcție, consecința fiind aceeași: golirea de conținut a decretului prezidențial prin ordin al procurorului general.

¹⁰ Conform art. 59 din Legea nr. 303/2004 „*detașarea nu se poate face la instanțe sau parchete de nivel superior celor la care judecătorul sau procurorul are dreptul să funcționeze potrivit legii*”.

¹¹ Aceeași este situația și pentru numirile în funcții de conducere la instanțe/parchete superioare în grad gradului profesional deținut de către cel numit.

¹² A se vedea art. 79¹ alin. 9 din Legea nr. 304/2004, precum și art. 87 alin. 8 din aceeași lege.

¹³ A se vedea în detaliu asupra conceptului judecătorului/procurorului „dator”, I. Popa, *Tratat privind profesia de magistrat în România*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 189-192.

revenirea la condițiile specifice începutului de drum, adică dificile, pot genera cu o mare probabilitate la cel în cauză felurite compromisuri/derapaje profesionale, fie din proprie inițiativă, fie la sugestie ori recomandare, cu impact negativ nu doar la nivel concret de speță, ci și la nivelul percepției publice.

Iată de ce credem, chiar și numai în considerația celor trei aspecte expuse mai sus, că reputația profesională nu poate fi despărțită și nici apreciată decât prin prisma gradului profesional dobândit de magistrat pe calea concurențial-etapizată reglementată exclusiv de legea statutului judecătorilor și procurorilor.

Iată de ce, din punctul nostru de vedere, se justifică nevoia și urgența reconsiderării normelor și a practicii amintite.